METSÄTALOUS

Olen perinyt vain rikkinäiset rukkaset. Se on yksi syy, miksi on täytynyt halvemmalla konstilla tehdä nämä temput. **METSÄTALOUSYRITTÄJÄ HEIKKI KURJONEN, KUHMOINEN**

Puun hinnat 24.11.–21.12.2014

Lähde: Metsäntutkimuslaitos

Alue	Mäntytukki	Kuusitukki	Koivutukki	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Koivukuitu
	Euroa/m³ (alv 0 %)					
Kantohinnat, päätehakkuut						
Etelä-Suomi	57,1 ↔	55,4 ↓	40,9 ↓	16,5 ↔	18,4 ↓	16,8 ↔
Keski-Suomi	56,8 ↓	55,3 ↓	42,4 ↔	17,4 ↔	18,6 ↔	17,8 ↑
Savo-Karjala	55,7 ↓	53,8 ↓	44,1 ↑	16,6 ↓	16,9 ↓	17,1 ↓
Kymi-Savo	57,4 ↔	55,9 ↔	45,2 ↓	17,3 ↑	18,2 ↑	17,6 ↔
Etelä-Pohjanmaa	57,3 ↔	55,1 ↓	-	18,3 ↑	17,9 ↓	17,7 ↓
Kainuu-Pohjanmaa	53,3 ↑	51,1 ↓	-	17,2 ↓	16,6 ↓	17,1 ↓
Lappi	47,9 ↔	46,4 ↓	-	17,5 ↑	15,1 ↓	16,1 ↔
Koko maa	**56,2 ↔**	**55,0 ↓**	**43,4 ↓**	**17,2 ↔**	**18,0 ↓**	**17,3 ↔**
Kantohinnat, harvennushakkuut paitsi ensiharvennukset						
Etelä-Suomi	50,6 ↔	49,9 ↔	37,7 ↑	14,8 ↔	15,5 ↔	15,5 ↑
Keski-Suomi	47,0 ↓	46,0 ↓	-	14,5 ↓	14,7 ↔	13,8 ↓
Savo-Karjala	47,4 ↔	44,7 ↓	38,3 ↑	13,9 ↓	13,9 ↓	14,4 ↓
Kymi-Savo	50,1 ↑	48,1 ↔	39,0 ↔	15,1 ↑	15,1 ↔	14,6 ↔
Etelä-Pohjanmaa	47,3 ↔	-	-	14,7 ↔	14,6 ↓	14,7 ↑
Kainuu-Pohjanmaa	44,5 ↓	-	-	12,3 ↓	12,3 ↓	12,4 ↓
Lappi	44,3 ↓	-	-	12,3 ↓	-	10,9 ↓
Koko maa	**48,1 ↔**	**47,3 ↓**	**38,3 ↑**	**14,1 ↓**	**14,6 ↓**	**14,2 ↔**
Hankintahinnat, kaikki hakkuut						
Etelä-Suomi	61,1 ↔	57,4 ↓	44,4 ↓	28,8 ↓	31,6 ↔	29,3 ↓
Keski-Suomi	56,2 ↓	55,4 ↓	46,3 ↔	28,6 ↓	29,6 ↔	29,5 ↓
Savo-Karjala	55,5 ↔	53,6 ↔	45,8 ↔	28,8 ↑	28,4 ↑	30,3 ↔
Kymi-Savo	57,2 ↔	55,3 ↔	47,4 ↓	28,4 ↓	26,7 ↓	28,3 ↓
Etelä-Pohjanmaa	54,1 ↓	52,0 ↓	-	27,9 ↔	28,5 ↔	28,3 ↓
Kainuu-Pohjanmaa	54,8 ↓	52,4 ↓	-	26,6 ↓	-	29,6 ↔
Lappi	56,4 ↑	-	-	29,1 ↑	-	30,1 ↑
Koko maa	**57,6 ↔**	**55,5 ↓**	**45,6 ↓**	**28,3 ↔**	**29,6 ↔**	**29,3 ↓**

Hintojen muutos jaksolta 15.9.–12.10.2014: ↑ = noussut ↓ = laskenut ↔ = pysynyt ennallaan (±1 %)

Puukauppa käynyt vilkkaasti

Puukauppa on käynyt tänä vuonna selvästi keskimääräistä vilkkaammin. Viime vuoden lukuihin metsäteollisuuden ostot eivät silti nouse.

Puukauppa lähti keväällä ripeästi liikkeelle. Taantuma ei kuitenkaan taittunut odotusten mukaisesti, joten puun ostajat muuttuivat varovaisiksi. Täysin puukaupan vire ei hiipunut missään vaiheessa.

Tammi–marraskuussa metsäteollisuus osti lähes 32 miljoonaa kuutiota puuta yksityismetsistä. Viime vuodesta osto putosi kaksi miljoonaa kuutiota, kertoo Metsäntutkimuslaitos.

Valikoiva osto on koskenut etenkin kuusitukkia ja talvileimikoita. Tammi–marraskuun ostomäärän vähennyksestä lähes puolet kohdistui kuusitukkiin.

Kaikkiaan tukin ostomäärä supistui seitsemän prosenttia ja kuitupuun neljä prosenttia viime vuoteen verrattuna.

Puukaupan hiljeneminen näkyi etenkin marraskuussa. Silloin metsäteollisuuden ostot jäivät 2,5 miljoonaan kuutioon.

Kantohinnat pitäneet

Puun lievä ylitarjonta käänsi kantohinnat syksyllä loivaan laskuun. Marraskuussa kantohinnat eivät merkittävästi muuttuneet edelliskuukauteen verrattuna. Viime vuoden keskihinnastakin marraskuun kantohinnat jäivät vain reilun prosentin.

Mäntytukin hinta pysyi lähes ennallaan noin 55 eurossa kuutiolta. Korkeinta, 58 euron kantohintaa mäntytukista maksettiin Keski-Suomen uudistushakkuuleimikoissa.

Kuusitukin hinta putosi lähelle 54 euroa. Myös sen huippuhinnat maksettiin Keski-Suomessa.

Hankintahinnat jäivät marraskuussa kantohintoja alavireisemmiksi. Mänty- ja koivutukin hinta pysyi ennallaan, mutta muiden puutavaralajien hinnat laskivat 1–2 prosenttia.

Mäntykuitupuusta maksettiin marraskuun hankintakaupoissa 28,2 euroa kuutiometriltä. Se jäi viime vuoden keskihinnasta viisi prosenttia.

Hankintapuun menekki kasvoi tammi–marraskuussa viidenneksellä. Mäntykuitupuun osuus hankintakaupoista oli 42 prosenttia.

Rajut hakkuut

Hyvin käynyt puukauppa selittyy metsäteollisuuden kovalla puunkäytöllä. Puuta on syksyllä korjattu metsistä ennätystahdilla. Nyt on näkyvissä puuvarastojen kasvu, mikä vähentää uusien leimikoiden kysyntää.

Marraskuussa teollisuus vähensi kuusitukin oston puoleen. Mäntytukin ostokin pieneni neljänneksen.

Kuitupuukaupassa laskua oli puulajista riippuen 18–38 prosenttia.

JARMO PALOKALLIO

UUTISTAUSTA

Metsien uhanalaisuus ei riipu metsätaloudesta

Ympäristöaktivistien ja -tutkijoiden painostusryhmä syyttää metsätaloutta jatkuvasti uhanalaisuuden lisäämisestä. Näin tekivät myös WWF:n **Annukka Valkeapää** ja **Petteri Tolvanen** Maaseudun Tulevaisuudessa marraskuun lopussa.

Heidän mukaansa uhanalaisuutta koskevat väitteet tulisi perustaa tutkimukseen. Kuitenkin juuri tutkimuksen perusteella WWF:n väitteiden perusteleminen käy kaiken aikaa vaikeammaksi.

Tähän asti uhanalaisuutta ei ole seurattu kovin tarkasti. Suomessa on tehty vasta kaksi keskenään vertailukelpoista uhanalaisarviointia, vuosilta 2000 ja 2010. Tilastotieteen peruskurssista tiedetään, että kahdesta tapauksesta ei voi päätellä kehityksen suuntaa.

Uhanalaisuus on hyvä esimerkki selittämään tätä tilastofaktaa: kahden mittaushetken perusteella tiedämme vain kaksi tasoa uhanalaisuudelle. Mittaushetkien välillä uhanalaisuuden taso on voinut olla mitä vain, joten niin voi myös olla uhanalaisuuden kehitys mittaushetkillä.

Niinpä vaihdetaan mittaria

Koko 2000-luvun ensi vuosikymmenen mantra oli, että uhanalaistilanne heikkenee. Silloin kaikki arvioivat uhanalaisuutta yhdellä mittarilla: uhanalaisten lajien osuudella tutkituista lajeista.

Mutta vuoden 2010 selvityksessä tämä osuus oli täsmälleen sama kuin kymmenen vuotta aiemmin. Jos uhanalaisuus siis kasvoi vuonna 2000, tilanteen oli täytynyt kääntyä parempaan. Näin kansainvälinen tavoite uhanalaisuuden kääntämiseksi laskuun ennen vuotta 2010 olisi toteutunut.

Tätä hyvää uutista ympäristöväki ei voinut sulattaa. Niinpä otettiin käyttöön uusi mittari. Nyt lasketaan, että on enemmän niitä lajeja, joiden uhanalaistilanne on heikentynyt, kuin niitä, joilla se on parantunut.

Ympäristöasioissa heikosti itsetuntoinen maa- ja metsätalousministeriökin hyväksyi tämän ainoaksi oikeaksi metsäluonnon monimuotoisuuden mittariksi Kansallisessa metsästrategiassa. Strategiassa kuitenkin – onneksi – määriteltiin myös tavoite tälle mittarille.

Järkeenkäypää tavoitetta luokkamuutoksille on vaikea perustella, mutta hyvä edes näin; ympäristölobby ei ole edes yrittänyt sellaista. Toivottavasti metsäministeriö ei nakkaa tätäkin mittaria kaatopaikalle heti, kun se näyttää positiivista.

Metsillä menee paremmin

Edellä puhuttiin siis Suomen luonnosta yleensä. Metsien uhanalaisilla menee paremmin. Tämä näkyy selvästi vuoden 2010 uhanalaiskartoituksesta.

Oikeastaan ei pitäisi puhua laisinkaan metsien, vaan lehtojen ja paahderinteiden uhanalaisista. Lehtoja ja paahderinteitä on Suomen talousmetsistä runsas viisi prosenttia, mutta niillä elää kokonaista 61 prosenttia metsien uhanalaisista lajeista.

Näistä lehtolajien uhanalaistuminen ei ole metsätalouden, vaan pellonraivauksen syytä. Kartoitus ei kuitenkaan tunnista elinkeinorajat ylittäviä uhanalaisuuden syitä.

Ja mitä paahderinteiden uhanalaisiin tulee, niiden kannalta parasta on maisemat avaava hakkuu, koska ne elävät valosta.

Jäljelle jäävistä merkittävä osa on uhanalaisia esimerkiksi metsästyksen, ympäristömyrkkyjen tai vain luontaisen harvinaisuuden takia. Metsätalouden taakka, tai sen lopettamisen tuoma apu, on siis lopulta hyvin pieni.

HANNES MÄNTYRANTA on Suomen Metsäyhdistyksen viestinnän suunnittelija.

METSÄSTÄ LYHYESTI

Metsä vaihtaa Japanin agentin

Metsä Woodin Japanin sahatavara-agentti vaihtuu. Ensi vuoden alusta alkaen Metsä Woodin puutuotteita markkinoi ja jakelee Itochu Kenzai Corporation. Metsä Wood luopuu samalla omistuksestaan edellisessä myyntiyhtiössä Finnforest Nipponissa. Yhtiön tavoitteena on lisätä myyntiä Aasiassa.

Jää tuhosi puita Itävallassa

Poikkeukselliset sääolosuhteet aiheuttivat ison metsävahingon Itävallassa joulukuun alussa. Oksiin ja latvoihin muodostui paksuja jääkerroksia, joiden painon alla puut katkeilivat.

Vahinkojen arvioidaan nousevan 600 000 kuutioon. Suurin osa tuhosta tapahtui Niederösterreichin alueella maan itäosassa.

JUHA TANHUA

Keväällä äestetyllä ja kylvetyllä hakkuuakuealla näkyy männyn taimia, toteaa Heikki Kurjonen. Äestys ja kylvö maksavat paljon vähemmän kuin mätästys ja istutus.

Ei ne suuret tulot, vaan pienet menot

Miksi istuttaa, jos kylvääkin voi? Heikki Kurjosen ja Henri Pasisen mielestä metsätalousyrittäjän kannattaa välttää menoja ja myötäillä luontoa.

Notkoissa menestyvät koivu ja kuusi, kohoumilla mänty. ”Annan luonnolle avoimen valtakirjan: Saat päättää, mitä tässä kasvaa”, Heikki Kurjonen sanoo. Taustalla Henri Pasinen.

KUHMOINEN (MT)

Koivun karikkeessa viihtyvät kuusen taimet. Mäntyjä kasvaa kallioilla, notkelmissa kuusta. Perustotuuksia, joita **Heikki Kurjonen** pitää metsätalouden ohjenuorana ja mielellään esittelee metsätilallaan.

Kurjosella on kaksi pääperiaatetta, joiden mukaan hän metsiään hoitaa. Ensinnäkin metsätila on yritys. Tuloja pitää saada jatkuvasti ja kustannuksia pidettyä kurissa.

Toisekseen kokemus on opettanut, ettei luontoa vastaan kannata tapella.

”En suostu olemaan vihreä, mutta suostun myötäilemään luonnon tekemiä päätöksiä. Ei hakata päätä mäntyyn.”

Kurjonen ryhtyi ostamaan metsää 1980-luvulla. Koneyrittäjyys vaihtui vähitellen päätoimiseksi metsätaloudeksi. 600:sta hehtaarista yksikään ei ole tullut perintönä.

”Olen perinyt vain rikkinäiset rukkaset. Se on yksi syy, miksi on täytynyt halvemmalla konstilla tehdä nämä temput.”

Kuituna hakattavaa ei istuteta

Kustannuksia Kurjonen säästää etenkin metsänuudistamisessa. Aukkoja ei mätästetä ja istuteta, vaan äestetään ja kylvetään.

Kylvössä on mukana aina kolmea puulajia: mäntyä, kuusta ja rauduskoivua. Sekoituksen on tarkoitus varmistaa, että joka maastoon osuu sopivin puulaji. Maaston pienipiirteinen vaihtelu ei tule huomioiduksi, jos joka hakkuukuviolle istuttaa kaavamaisesti saman lajin taimia.

Lisäksi sekataimikko ei tuhoudu, vaikka satunnainen eläin- tai sienituho nitistäisi yhden lajin taimet.

”Kylvön jälkeen annan valtakirjan luonnolle: saat päättää, mitä tässä kasvaa.”

Kurjosen kaveri, koneenkuljettaja ja metsänomistaja **Henri Pasinen** noudattaa samoja oppeja. Ensiharvennuksessa kuituna hakattava istutustaimi ei kata siihen laitettuja kuluja, hän korostaa.

”Puolet istutusrungoista kasvatetaan tappiollisesti metsänomistajan näkökulmasta.”

Syntyisikö metsä hoidotta?

Kurjonen on kyllä hoidattanut taimikoitaan, mutta kokeilussa on taimikon kasvatus hoidotta. Toiveissa on kelpo metsikkö energiapuuharvennuksen jälkeen.

”Kyllä raivaamisesta pitäisi päästä eroon, se on niin kallista hommaa kaataa puuta maahan mätänemään.”

Energiapuuhakkuita Kurjonen on teettänyt risutukkeja paalaavalla Fixterin koneella. Hakkuu onnistuu jo noin 20-vuotiaassa metsässä, kun ensiharvennusta pitäisi odottaa 10 vuotta kauemmin. Puun hinta kattaa korjuukulut, metsänomistajalle jää kemeratuen verran.

Pasisen mukaan raivaamattomuuteen kannustaa vesomisen vähentyminen. Taimikonhoidon jälkeen kantovesat ehtivät varttua ensiharvennukseen mennessä juuri metsäkoneen työskentelyä häiritsevään kokoon, ja joudutaan ennakkoraivaamaan. Jos metsä jätetään omilleen, tämä ”pihu” jää syntymättä.

Harvennuksissa Kurjonen ja Pasinen kokeilevat yläharvennusta ja jatkuvaa kasvatusta, jos siihen on edellytykset.

Tukkitili 15 vuoden välein houkuttaa.

”Yläharvennuksessa pitää katsoa, että jäävillä puilla on riittävä latvus, joka yhteyttää”, Kurjonen korostaa.

Sopiva tyyli riippuu tilan taloudesta

Kurjonen ja Pasinen ovat tottuneet vastaväitteisiin: uudistuminen ei onnistu, taimia varovat hakkuut tulevat kalliiksi, koivun kasvatus ei kannata.

Miehet myöntävät, ettei äestys ja kylvö onnistu tuoretta kangasta rehevämmillä mailla. Näillä voisi kokeilla kylvön lisäksi noin 800 kuusen istutusta hehtaarille. Kurjonen kehottaa kokeilemaan menetelmiä itse ja seuraamaan kehitystä metsässä omin silmin.

Pasinen ei tyrmää perinteistä oppia, jossa pyritään suurehkoilla alkuinvestoinneilla nopeaan havupuun kasvuun. Sopiva tyyli riippuu kuitenkin metsätilan taloudesta: onko käteistä runsaasti vai velkaa? Jos tila pitää maksaa sen tuottamalla kassavirralla, korostuu lyhyen aikavälin kannattavuus.

”Monesti sanotaan, että uudistamiskulut otetaan päätehakkuutuloista. Mutta ne tulot voi tarvita tilan maksamiseen. Joka kuviolle pitää tehdä tase. Siitä saadaan metsätilan tase, josta on helppo seurata yrityksen tuottavuutta.”

HENRIK SCHÄFER

Kylvämällä voitollinen ensiharvennus

Mätästys ja istutus

	Kustannus e/ha
Mätästys	–400
Kuusen taimet (1 800 kpl/ha)	–500
Istutustyö (0,20 e/taimi)	–360
Varhaisperkaus	–350
Taimikon harvennus/ennakkoraivaus	–550
Ensiharvennus (kertymä 900 runkoa ja 50 m³/ha, kantohinta 13 e/m³)	650
Yhteensä	**–1 510**
Kustannus, e/taimi	–1,2
Ensiharvennuksen tulo, e/kaadettu runko	0,72
Tulos, e/ensiharvennuksessa kaadettu runko	**–0,48**

Äestys ja kylvö

	Kustannus e/ha
Äestys + kylvö	–200
Edullisin metsikkösiemen (300g)	–60
Varhaisperkaus	–350
Taimikon harvennus/ennakkoraivaus	–550
Ensiharvennus (kertymä 900 runkoa ja 50 m³/ha, kantohinta 13 e/m³)	650
Yhteensä	**–510**
Kustannus, e/taimi	–0,64
Ensiharvennuksen tulo, e/kaadettu runko	0,72
Tulos, e/ensiharvennuksessa kaadettu runko	**0,08**

Professori: Säästäväisyys kannattaa sopivalla paikalla

”Säästäväisyys metsätaloudessa kannattaa aina silloin, kun halvemmalla menetelmällä saadaan aikaan yhtä hyvä tai ainakin toivottu tulos”, linjaa puuntuotoksen professori **Kari Mielikäinen** Metsäntutkimuslaitoksesta.

Jos kuitupuuna hakattavan taimen istuttaminen voidaan välttää, se kannattaa periaatteessa tehdä. Paras uudistamismenetelmä riippuu kuitenkin kasvupaikasta.

”Karuimmilla mailla kannattaa uudistaa luontaisesti, vähemmän karuilla kylväen ja rehevimmillä mailla istuttamalla, ellei kuusi uudistu itsestään koivikon alle. Hyvään tulokseen voidaan päästä myös istuttamalla vähemmän ja käyttämällä luonnon täydennystä.”

Mielikäinen pitää äestystä ja kylvöä tuhoon tuomittuna yrityksenä mustikkatyypin kangasta rehevämmällä paikalla, koska pintakasvillisuus tukahduttaa kylvötaimet.

Ainoa poikkeus on koivikon alle itsestään syntyvä kuusialikasvos. Se ei tarvitse äestystäkään.

Luonto voi suosia vähäarvoista

Tiheillä taimikoilla varmistetaan onnistumista, Mielikäinen muistuttaa. ”Yksi asia, josta metsänviljelyssä maksetaan, on riskin vähentäminen rehevillä mailla.”

Taimikonhoito on tarpeen ainakin aluksi.

”Ilman jonkinlaista hoitoa luonto valitsee puulajiksi liian usein hieskoivun, lepän, pihlajan tai pajun. Joskus lievä perkaus ja varhainen ensiharvennus energia- ja kuitupuuksi voi onnistua. Riski on kuitenkin rehevillä mailla aika iso.”

”Harhaanjohtava laskelma”

Mielikäinen pitää laskelmaa istutusmetsän ensiharvennuksen tappiollisuudesta harhaanjohtavana. Kylvö- ja istutustaimikoista ei synny samanlaista metsää. Laskelma jättää huomiotta kaikkein arvokkaimman, ensiharvennuksen jälkeen kasvatettavan puuston.

”Kannattavuus ei ratkea vielä ensiharvennuksessa. Tärkeimmät ajat koittavat vasta, kun metsä alkaa tuottaa arvokasta laatutukkia.”

Mielikäisen mielestä metsätalouden paras kannattavuuden mittari on koko metsätilan metsien nettotuotto suhteutettuna niiden arvoon.

Taimikonhoidon kaltaiset investoinnit eivät tuota tuloja pitkään aikaan, mutta ne nostavat tilan arvoa.

”Näin laskettu kannattavuus vastaa osakeomistuksen kannattavuutta. Osakesäästäjä ilahtuu paitsi vuosittain jaettavasta osingosta, myös osakkeen arvon kohoamisesta.”

HENRIK SCHÄFER